

דאלו היו פטורות, היה אסור להן להניח תפילין, דהוי כתוספת על דברי תורה.⁽²¹⁾

הרי שהם סוברים דלילה ושבת זמן תפילין הם, ואין שום זמן שפטורין ממצות תפילין. שאם לילה או שבת לא היו זמן תפילין, נמצא שהתפילין הן מצות עשה שהזמן גרמא, ונשים פטורות ממצוות שהזמן גרמא.

ודחינן: ודילמא, סבר לה האי תנא דאמר ב-13 דלא מיחו בה חכמים כרבי יוסי. דאמר לקמן: נשים סומכות — רשות.

שאעפ"י שאין הנשים חייבות במצות סמיכה על הקרבן, בכל זאת הרשות בידן לסמוך, אם הן רוצות בכך.

והוא הדין במצות תפילין, שלעולם הנשים פטורות מהן, ובכל זאת מותרות הן להניח תפילין.

דאי לא תימא הכי, תיקשי אהא דאמרו: אשתו של יונה היתה עולה לרגל, ולא מיחו בה חכמים.

וכי מי איכא למאן דאמר שמצות העליה לרגל, לא מצות עשה שהזמן גרמא הוא, והנשים חייבות בה? והרי ודאי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, ונשים פטורות הימנה.

אלא, ודאי קסבר שאמנם הנשים פטורות מעליה לרגל, ובכל זאת רשות בידן לעלות.

הכא נמי בתפילין, אף שפטורות הן — רשות בידן להניחן.⁽²²⁾

ואם כן, אין לנו ראייה דהאי תנא סבר כי שבת זמן תפילין הוא?

ומשנינן: אלא האי תנא הוא.

דתנאי: המוצא תפילין מכניסין זוג זוג.

אחד האיש ואחד האשה שמצאו תפילין.

אחד חדשות ואחד ישנות מכניסין זוג זוג, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר להכניס בתפילין חדשות, שמא לאו תפילין הן, אלא קמיע בעלמא, ומחלל שבת בהכנסתן. ומתיר בישנות.

ומדייקת הגמרא: עד כאן לא פליגי רבי מאיר ורבי יהודה אלא בהחדשות וישנות.

אבל באשה לא פליגי שמכניסה זוג זוג.

שמע מינה: תפילין מצות עשה שלא הזמן

כניסה לעזרה שלא לצורך. ותקיעת שופר משום דתקיעה אסורה ביום טוב משום שבות. וסמיכה משום דנראה כעבודה בקדשים.

22. ומסתמא מיכל גם היתה מברכת על התפילין. ומכאן הביא ר"ת ראייה דנשים מותרות לברך על מצות עשה שהזמן גרמא אעפ"י שהן פטורות ולא הוי ברכה לבטלה. תוד"ה דילמא.

בתפילין אי לא משום שלכו"ע אינן מניחות תפילין.

21. והתוס' בד"ה מיכל, כתבו דהטעם שאסור לנשים להניח תפילין [למ"ד דנשים אין סומכות רשות] משום דתפילין צריכים גוף נקי ונשים אין זריזות לזוהר בזה. וכן עליה לרגל הטעם משום הקרבן ראייה שמביאה שנראה כחולין בעזרה, או

גרמא הוא. וכל מצות עשה שאין הזמן גרמא נשים חייבות.

שאלו היו הנשים פטורות ממצות תפילין, הרי התפילין להן כמשא, ואינן תכשיט להן, ואסורות להכניסן מהשדה לעיר.⁽²³⁾

ומאחר שתפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא היא — שמע מינה דשבת זמן תפילין הוא.

ומקשה הגמרא: ודילמא סבר לה כרבי יוסי, דאמר נשים סומכות רשות, ומותרות להניח תפילין. וממילא הוי להן התפילין כתכשיט? ומתרינן: לא סלקא דעתך!

דלא רבי מאיר סבר לה כרבי יוסי, ולא רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי דנשים סומכות רשות.

ומבארין מנא לן שהם לא סוברים כרבי יוסי:

לא רבי מאיר סבר לה כרבי יוסי, מהא דתנן במסכת ראש השנה:

אין מעכבין את התינוקות מלתקוע. אין הבית דין צריכין למנוע מקטנים שלא יתקעו בראש השנה, שהרי צריך לחנכן במצוות.

ודייקין: הא נשים — מעכבין אותן מלתקוע!

דכיון שהן פטורות מתקיעת שופר הרי הן נראות כמוסיפות על המצוות. והוא הדין לכל מצוות שהנשים פטורות מהן, שאין להם רשות לקיימן מצד "בל תוסיף".

וסתם מתניתין בכל מקום, וכן מתניתין דראש השנה — רבי מאיר היא.

הרי שרבי מאיר לא סבר כרבי יוסי דנשים סומכות רשות.

ולא רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי, מהא דתניא בתורת כהנים:

נאמר בפרשת ויקרא "דבר אל בני ישראל: אדם כי יקריב מכם קרבן", ובהמשך הפרשה נאמר "וסמך ידו על ראש העולה".

ודרשינן מסמיכות "בני ישראל" אל "וסמך" — דוקא בני ישראל סומכין, ואין בנות ישראל סומכות.

רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אעפ"י שהן פטורות מכל מקום נשים סומכות רשות.

וסתם סיפרא תורת כהנים מני — רבי יהודה היא!

הרי, שאף רבי יהודה חולק על רבי יוסי.

אמר רבי אלעזר: המוצא תכלת, צמר צבוע בצבע תכלת בשוק. הרי אם מצא את הצמר בצורת לשונות, שהן עדיין בשלב של צמר סרוק וצבוע, הן פסולות למצות תכלת שבציצית.

אך אם מצא את התכלת במצב של חוטיין — כשרין אותם חוטיין למצות תכלת.

והוינן בה: מאי שנא לשונות של תכלת דפסולות, דאמר אדעתא דגלימא צבעינהו, שמא לא צבען לשם מצוה אלא כדי לעשות

דרך מלבוש עבורם. ומקשה הגמ' דדילמא נשים

23. שמאחר שהן אסורות בהנחת תפילין אין זה

מהן בגד, וצביעת התכלת צריכה להיות לשמה.

אם כן, חוטיני נמי נימא אדעתא דגלימא טוינהו, שמא טויית החוטים נועדה כדי לארוג מהם בגד, ולא לשם מצות ציצית?

ומתריצינן: הכא במאי עסקינן בשזורים. שמצא חוטיני עבים, שכל חוט שזור מכמה חוטיני דקים, שודאי נעשו לשם ציצית, כי אין הדרך להשתמש בחוטיני שזורים לצורך אריגה.

ומקשינן: שזורים נמי — נימא, אדעתא דשיפתא דגלימא עייפינהו, ששזרם כדי לאורגם בשפת הבגד, שהדרך לשם שם חוטיני שזורים, ולא לשם מצוה?

ומתריצינן: הכא במאי עסקינן במופסקיני, חוטיני חתוכין. דכולי האי ודאי לא טרחי אינשי לחתוך אותם קודם ולקשור אותם שוב כדי לארגם בבגד. אלא ודאי הם נועדו לשם ציצית.⁽²⁴⁾

אמר רבא: וכי אדם טורח לעשות קמייע כמיין תפילין בצורה של תפילין? ובכל זאת מצינו שחוששיני גם לאפשרות רחוקה כזאת.

דתנן בריש פירקין: כמה דברים אמורים, בישנות, אבל בחדשות פטור מלהכניסן לעיר, שכיון שלא ניכר בהם רושם של קשר של תפילין אנו חוששיני שמא אינן תפילין אלא קמייע בעלמא בצורת תפילין.⁽²⁵⁾

והכא נמי נחשוש שמא טרח לטוות חוטיני ולחתוך אותם בצורת תכלת של ציצית, למרות שכוונתו לארוג מהם בגד?

אמר רבי זירא לאהבה בריה: פוק תני לחו לך אמור לחכמי הישיבה שהקשו על רבי אלעזר מדוע הכשיר במצא חוטיני, שיש בידי ברייתא מפורשת כדבריו:

המוצא תכלת בשוק — לשונות פסולין. חוטיני מופסקין — כשריני. לפי שאין אדם טורח!

אמר רבא: וכי משום דתני לה אהבה בריה דרבי זירא — כיפי תלא ליה? וכי זה ששנה אהבה בן רבי זירא ברייתא זאת, הוא תלה עליה נזמים? כלומר, מה הועיל בשנותו הך ברייתא.

והתנן במשנה להיפוך: כמה דברים אמורים בחדשות, אבל בישנות פטור, הרי שאמרינן אדם טורח?

אלא אמר רבא: טרח ולא טרח — תנאי היא נחלקו תנאים בסברא זו.

דתניא: המוצא תפילין מכניסן זוג זוג, אחד האיש ואחד האשה, אחד חדשות ואחד ישנות, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר בחדשות ומתיר בישנות.

שיהיו גם שזורין, אולם ברמב"ם וראב"ד מבואר שצריך שניהם. רש"י.

25. וסוברת הגמ' עתה דבין ישנות ובין חדשות מיירי שאינן מקושרות. אלא, שבישנות ניכר

סומכות רשות ומותרות להניח תפילין, וא"כ הוי דרך מלבוש, דלפעמים הן מניחות תפילין כמיכל בת שאול. רשב"א.

24. לכאורה סגי כמופסקין לחוד ואין צריך